

Barne-, likestillings- og inkluderingdepartementet
Postboks 8036 Dep
0030 Oslo

Oslo, 01.10.15

Høringsuttalelse om forslag til endringer i barneloven

Aleneforeldreforeningen har gjennomgått de ulike forslagene som presenteres i høringsnotatet og vil i det følgende komme med vårt syn på de foreslåtte endringene i loven. Barnets beste prinsippet følger bl.a. av at barnekonvensjonen er inkorporert i norsk lov. Vårt utgangspunkt er at barn og foreldre skal ha gode levekår og at det er viktig at vi ikke gjør lovendringer som er til hinder for det. Aleneforeldreforeningen mener i utgangspunktet at nåværende barnelov ivaretar barnets interesser på en god måte.

Felles foreldreansvar uavhengig av samlivsform

Aleneforeldreforeningen er ikke prinsipielt i mot delt foreldreansvar for foreldre som ikke har bodd sammen. Men vi vet at foreldre som aldri har bodd sammen med barnet, sjeldnere har samvær med barnet. Det er også sjeldnere kontakt mellom foreldrene etter at barnet er født. Vår egen erfaring med en del av de mødrene dette angår, er at far ikke er delaktig i barnets liv overhode. Ikke sjelden vet ikke mor og barn hvor barnefar befinner seg i verden, fedrene har ofte valgt bort all kontakt med mor og barn, selv om de bor i nærheten, eventuelt har svært begrenset kontakt med barnet.

Foreldreansvar innebærer en rekke rettigheter og plikter i forhold til barna. Bl.a. må det innhentes samtykke fra begge foreldrene ved medisinsk behandling. Også andre større avgjørelser i barnas liv skal foreldrene utøves i fellesskap. På bakgrunn av dette, anmodes det derfor om at konsekvensene for felles foreldreansvar for alle foreldre utredes, noe som også vil være viktig med tanke på barnets beste. Ved å gi alle foreldre foreldreansvar, vil nye grupper barn risikere å oppleve de negative konsekvensene det innebærer at foreldre misbruker den tilliten som ligger i foreldreansvaret, samt ikke følger opp de forpliktelser foreldreansvaret medfører. Det som ligger i foreldreansvaret er i stor grad knyttet til utøvelse av den daglige omsorgen for barnet. Det vil derfor ikke være forsvarlig at en forelder som ikke følger opp de plikter som følger med omsorgen, skal ha rett til å utøve større myndighet overfor barnet. En slik rett vil sjelden være til det beste for barnet. Å ha foreldreansvar bør uansett knyttes til en aktiv handling. Og videre, dersom automatisk delt foreldreansvar innføres og den barnet bor hos dør, kan det være et overgrep mot et barn å måtte bo hos en person det ikke kjenner eller har noe forhold til, selv om denne er biologisk forelder.

Man kan også eventuelt tenke seg at foreldre lettere enn i dag kan fratras foreldreansvaret dersom de ikke følger opp de pliktene dette innebærer, uten at bostedsforeldrene må gjennom dyre rettsaker for å få foreldreansvaret alene, f.eks. ved at saker om foreldreansvar legges inn under Fylkesmannens myndighet.

Det vil også være en fare for at flere kvinner ikke vil oppgi barnefar dersom felles foreldreansvar blir utgangspunkt også for de foreldrene som ikke har bodd sammen.

Forslagene om noen mindre endringer i foreldreansvaret

Aleneforeldreforeningen er ikke motstandere av at det klargjøres i barnelovens §30 at det er felles foreldreansvar skal avgjørelser om personlige forhold tas i felleskap. Foreldre som har foreldreansvar bør også ha lik rett til å klage til fylkesmannen som foreldre som ikke har det i forbindelse med avslag på å få ut opplysninger om barnet.

Retten for en av foreldrene til å flytte uten den andres samtykke

De fleste foreldre blir boende i samme kommune etter samlivsbrudd, dette gjelder uavhengig av status i forhold til barna. Det er mange grunner til at noen foreldre likevel velger å flytte etter et samlivsbrudd. Vi vet at f.eks. at mange kvinner flytter til mannens hjemsted, noen av disse flytter "hjem" etter en skilsmisse med tanke på nettverk. Andre flytter for å få seg jobb, utdanning, for å ha råd til et sted å bo osv. Et flytteforbud vil også sette store begrensninger for den som flytter ut av felles bolig. Det er like mange fedre som mødre som flytter på seg, og like mange samværsforeldre som bostedsforeldre. Et flytteforbud er en meget sterk inngripen i enkeltindividers livsutfoldelse og kan komme i konflikt med Norges forpliktelser ihht. den europeiske menneskerettighetskonvensjon (EMK art. 2 m.fl.). Norge er også ett land med en stor andel av befolkningen som bor i distrikter, med lav befolkningstetthet og mange småsteder. For foreldre som lever i disse områdene, og er alene med barn, vil det medføre ekstra belastninger med hensyn til selvforsørgelse og utdanningsmuligheter. Utfra de tilbakemeldingene foreningen har fått fra medlemmer og andre som vil kunne rammes, så oppleves uansett ett forbud som en grov krenkelse av foreldres rettigheter og muligheter.

Det vil også være svært vanskelig for voldsutsatte dersom man må innhente godkjenning for å flytte. Ofte kan det være viktig å komme seg unna så fort som mulig. Det er ikke alle kommuner som eksempelvis har krisesenter.

Er det videre tenkt hvilke sanksjoner som skal benyttes dersom man flytter med barnet og den andre parten ikke har godkjent flytting.

Slik loven er i dag, kan flytting skje innenfor Norge uten den andre forelderens samtykke så sant det ikke er avtalt delt bosted. Aleneforeldreforeningen mener at det fortsatt bør være slik. Det vil være svært uheldig med en lovendring som forhindrer foreldres mulighet til å flytte. Et slikt forbud vil ikke omfatte samværsforeldre, men ensidig ramme den som har den daglige omsorgen. 85 % av aleneforeldre er kvinner. Med utgangspunkt i hvordan de fleste velger å organisere seg etter samlivsbrudd, vil en eventuell innføring av flytteforbud medføre at far kan flytte hvor han vil, mens mor er avhengig av fars velvilje og samtykke. Et flytteforbud vil kunne få alvorlige konsekvenser for mange foreldre og barn som:

- Økt konfliktnivå
- Flere foreldrekonflikter for retten
- Begrensede muligheter til å kunne ta seg utdanning
- Begrensede karrieremuligheter
- Redusert inntekt, med begrensede muligheter til å bli selvforsørget fordi valgmulighetene på arbeidsmarkedet blir færre
- Begrensede muligheter til kunne stifte ny familie
- Begrensede muligheter til å eie egen bolig
- Økt risiko for vold og overgrep
- Redusert livskvalitet
- Reduserte muligheter til å skaffe seg nye sosiale nettverk etter samlivsbrudd

Dersom samværsforelder mener at det ikke er barnets beste at bostedsforelder flytter med barnet, kan denne reise sak for domstolene for å hindre flytting, og eventuelt få en midlertidig kjennelse. Det bør også vurderes økonomiske støtteordninger som fradrag på skatten, for utgifter som foreldre har i forbindelse med samvær.

Aleneforeldreforeningen støtter ikke alternativ 2 i høringsnotatet om å legge avgjørelser om flytting av barnet til foreldreansvaret

Normer for omfang av samvær

I hht dagens barnelov, står foreldrene fritt til å avtale samvær for sine barn etter samlivsbrudd. Dette fungerer stort sett bra for de fleste familier. Flertallet sier seg fornøyd med den samværsavtalen de blir enige om for felles barn. De fleste vi i Aleneforeldreforeningen har kontakt med, er også fornøyd med dagens lovgivning

Aleneforeldreforeningen støtter nåværende bestemmelse i barneloven om et såkalt vanlig samvær som normsettende for omfang av samvær. Aleneforeldreforeningen er for øvrig positive til at foreldrene selv avtaler hvor mye samvær det skal være.

Aleneforeldreforeningens inntrykk er at dagens barnelov og definisjon av vanlig samvær, fungerer bra for de fleste. Vår oppfatning er at de føringene som begrepet vanlig samvær legger på samværsomfanget, først og fremst er med på å sikre samvær. Definisjonen av vanlig samvær, oppfattes av flere foreldre som en minstestandard for samvær, og er slik med på å forplikte foreldre og skape forutsigbarhet ikke minst for barna. Vårt bestemte inntrykk er at bestemmelsen om vanlig samværsrett fører til mer samvær for mange barn.

Vanlig samvær der foreldrene bor i noenlunde nærheten av hverandre, er gjerne ulike varianter av annenhver helg og en kveld/natt i uka, samt deling av ferier. I tillegg er en veiledende minstenorm for samvær konfliktdempende for foreldre som har problemer med å samarbeide.

Delt bosted som norm i barneloven

Aleneforeldreforeningen stiller seg positiv til delt bosted dersom foreldrene kan samarbeide og selv ønsker denne løsningen. Dette kan foreldre også velge helt fritt med dagens barnelov. Vi er imidlertid motstander av å la delt bosted være normen, siden dette dermed vil påtvinge denne løsningen for foreldre som er i dype konflikter. Delt bosted vil i slike tilfeller være en svært uheldig løsning for barna. Dersom delt bosted skal fungere godt forutsettes det et tett samarbeid mellom foreldrene, korte avstander mellom hjemmene

og at både barn og foreldre ønsker dette selv.

Det finnes mye forskning på at konflikter mellom foreldre er noe av det som er mest skadelig for barna under oppveksten. Tvunget delt bosted er ingen god løsning for foreldre i konflikt, da de fleste avgjørelser som gjelder barnet må tas i felleskap av foreldrene. Delt bosted med foreldre i konflikt fører til at barnet lider ytterligere enn ved en løsning med vanlig samvær, slik hovedregelen er i dag. En foreldrerettighetsstankegang, der alt skal deles likt og barna skal brukes til å presse kjønnene til en 100% likestilling, vil vi sterkt advare mot.

Aleneforeldreforeningen er i utgangspunktet skeptisk til at barneloven skisserer en type bosteds- og omsorgsalternativ som den foretrukne etter et samlivsbrudd. Vi mener at en slik norm i lovgivningen, vil være brudd på barnekonvensjonen og barnets rett til å bli hørt i saker som angår det selv. En eventuell norm for barnefordeling, vil i alt for stor grad gripe inn i foreldrene og barns (selv)bestemmelsesrett, noe vi mener er svært uheldig. Delt bosted krever mye av foreldres evne og vilje til å samarbeide. Å gjøre delt bosted til norm, vil også være retningsgivende for eventuelle rettssaker, med fare for at foreldre som er i dyp konflikt dømmes til delt bosted med de konsekvenser dette vil få for barna. Forskning forteller at det kan være svært skadelig for barn å vokse opp med dype foreldrekonflikter.

Vi mener at det er en del forutsetninger som bør være tilstede for å kunne praktisere delt bosted. Foreldrene bør bo i nærheten av hverandre og som allerede nevnt har ønske om, og kunne samarbeide. Konsekvensene av påtvunget delt bosted for parter som ikke selv er enige om denne løsningen, er flere og økte konflikter mellom partene og økt bruk av rettssystemet. I tillegg vet vi også at en god andel av rettssaker om barnefordeling gjelder parter som har praktisert delt bosted, og som ikke lenger ønsker denne boformen for sine barn.

Mange barn opplever vold i hjemmet. En bestemmelse i lovverket som sier at barn skal bo like mye hos hver av foreldrene, vil føre til at mange vil nøle med å bryte opp et samliv som er skadelig for dem selv og barna, fordi de redde for hva som skjer når barna tvinges til å bo halvparten av tiden hos en voldelig forelder. Selv om man kan gå til rettssak for å frata en voldelig person samværs-/omsorgsrett for sine barn, så tar det tid før saken kommer opp i retten. Og i mellomtiden tvinges barna til å bo like mye hos hver dersom delt bosted blir normen i barneloven. Selv om disse sakene heldigvis omfatter mindretallet av barna, må man gå ut fra at en delt bostednorm for barnefordeling, vil ha svært negative konsekvenser for denne gruppen med barn.

Vi mener også at delt bosted som norm i barneloven, vil være en utidig sammenblanding av foreldrerett og likestilling mellom kjønn, på bekostning av barnets beste. Man bør vokte seg vel for å la barna bli likestillingens spydspisser.

Når det gjelder rettssaker og åpning for å idømme delt bosted, så vet vi at konfliktnivået er høyt når barnefordelingstvister skal løses i rettssalen.

I hht til dagens barnelov, har domstolen adgang til å idømme opptil 50% samvær der dette vurderes å være til barnets beste. Domstolen kan også idømme delt bosted der det forligger særskilte grunner.

Dagens lovverk fungerer godt i forhold til å øke foreldrenes samvær med barn, noe som utviklingen de seneste årene viser. Fra 2002 til 2012 har andelen foreldre som ikke bor sammen, og som praktiserer delt bosted, økt fra 8 til 25%, altså en tredobling. Videre så har gjennomsnittlig antall dager med samvær økt med 32% i perioden, fra 6,5 dager til 8,6 dager i måneden for samværsforeldrene, og andelen barn som ikke har kontakt med begge foreldre er synkende.

Aleneforeldreforeningen mener at alternativ 1, om å videreføre dagens gjeldende lov er den beste, uten språklig redigering av lovteksten.

Tiltak mot samværs hindring

Aleneforeldreforeningen er skeptisk til en utvikling der en kan «kriminalisere» foreldreskapet gjennom å gi bøter som reaksjon for handlinger som gjøres til beste for barnet. Videre ser vi ett stort konfliktpotensiale i å gi muligheter for trekk i barnebidrag der foreldre ikke enes om gjennomføring av samvær. Begge sanksjonsformene straffer jo også barnet gjennom at økonomien i husholdningen barnet bor i svekkes, og det vil i mange tilfeller kunne medføre at barnets materielle behov og behov for å kunne delta på aktiviteter, ikke kan ivaretas på en god måte. I stedet for å straffe barn og foreldre gjennom trekk i barnebidrag eller gi foreldre store bøter, bør innsatsen heller rettes inn på å gi foreldre hjelp og veiledning i forhold til å bedre samarbeidet og tilrettelegging for samvær ut fra barnets beste. Vi støtter derfor departementets forslag om å innføre en ordning med samtaler og mekling etter mønster fra Sverige. Vi støtter også forslaget om at retten kan gjøres praktiske endringer i rettskraftige dommer om samvær og samværsavtaler i forbindelse med tvangsgjennomføring. Videre støtter vi forslaget om å innta en bestemmelse i loven om at tvangsgjennomføring av foreldreansvar, bosted og samvær ikke skal skje mot barnets vilje der barnet har nådd en slik alder og modenhet at barnets vilje skal tas hensyn til, med mindre retten finner det nødvendig av hensyn til barnets beste. Aleneforeldreforeningen støtter ikke forslaget om tilbakeholdelse eller trekk i barnebidrag. Departementet stiller også spørsmål om de ulike forslagene til endringer i lovverket vil føre til en reduksjon av foreldretvister. Her stiller vi oss tvilende til det og frykter spesielt at forslagene om flytteforbud og tvunget delt bosted vil være konfliktskapende og gjøre konfliktene vanskeligere og lengre.

Med vennlig hilsen
For Aleneforeldreforeningen

Brit Karin Pedersen
Styreleder

Stig Rusten
Generalsekretær